

CONSILIUL NAȚIONAL AL ORGANIZAȚIILOR DE
PENSIONARI ȘI AL PERSOANELOR VÂRSTNICE

Efectele îmbătrânirii demografice asupra sustenabilității sistemului public de pensii

Șerban-Mihai MITREA

Septembrie, 2025

CUPRINS

INTRODUCERE.....	2
CAPITOLUL 1: ÎMBĂTRÂNIREA DEMOGRAFICĂ.....	4
CAPITOLUL 2: ROLUL SISTEMULUI PUBLIC DE PENSII.....	13
CAPITOLUL 3: VIITORUL SISTEMULUI PUBLIC DE PENSII.....	17
CAPITOLUL 4: CONCLUZII ȘI PROPUNERI.....	24
BIBLIOGRAFIE.....	28

INTRODUCERE

Îmbătrânirea populației, pricinuită de creșterea speranței de viață, dezechilibrează raportul dintre forța de muncă și segmentul pasiv (inactiv), generând astfel atât schimbări economice, cât și socio-culturale. Contribuabilii, din ce în ce mai puțini la număr, ajung treptat să își piardă încrederea în sustenabilitatea sistemului și nu mai aderă cu aceeași convingere la valorile prin care sistemul se constituie. Cu cât progresul tehnologic este mai mare, în special, în sfera medicală, prin apariția noilor bio-tehnologii și a integrării inteligenței artificiale, cu atât diferența dintre contribuabili și pensionari este mai mare, iar clivajul socio-cultural dintre cele două segmente implicate în procesul socio-economic este mai accentuat. La toate aceste probleme se adaugă și scăderea natalității, tendință demografică puternic influențată de estomparea valorilor tradiționale și sporirea influenței celor individualiste, orientate către sporirea capitalului, avansarea în ierarhia profesională și crearea unei vieți sociale independente.

Predicția demografică este vitală în ceea ce privește capacitatea organelor și instituțiilor competente de a corecta din mers hibeile sistemului de pensii și de a preveni materializarea scenariilor negative. În acest sens, datele furnizate de Eurostat privind evoluția populației până în anul 2100 constituie un reper solid în analiza și estimarea modului în care sistemul de pensii poate fi afectat de schimbările demografice sau socio-economice.

Studiul prezent încearcă o abordare multilaterală a impactului fenomenului îmbătrânirii demografice asupra modului de funcționare a sistemului de pensii în societatea românească, utilizând drept instrument de cercetare analiza de conținut. Principalele surse de date privind evoluția demografică din ultimii ani, respectiv cuantumul pensiei provin din statisticile furnizate anual de INS și CNPP.

Întrucât problema demografică anterior evocată are un impact real asupra sistemului public de pensii și, implicit, asupra întregii societăți, studiul de față prezintă o importanță deosebită, căutând să explice în mod cât se poate de obiectiv relațiile de cauzalitate dintre factorii sociali și sistemul de pensii, modelele și procesele socio-economice implicate în cadrul fenomenului, precum și efecte asupra societății.

În continuare, va fi abordată problema îmbătrânirii demografice din perspectivă funcționalistă, expunându-se principalele schimbări sociale survenite în consecință, precum și cauzele apariției fenomenului.

CAPITOLUL 1: ÎMBĂTRÂNIREA DEMOGRAFICĂ

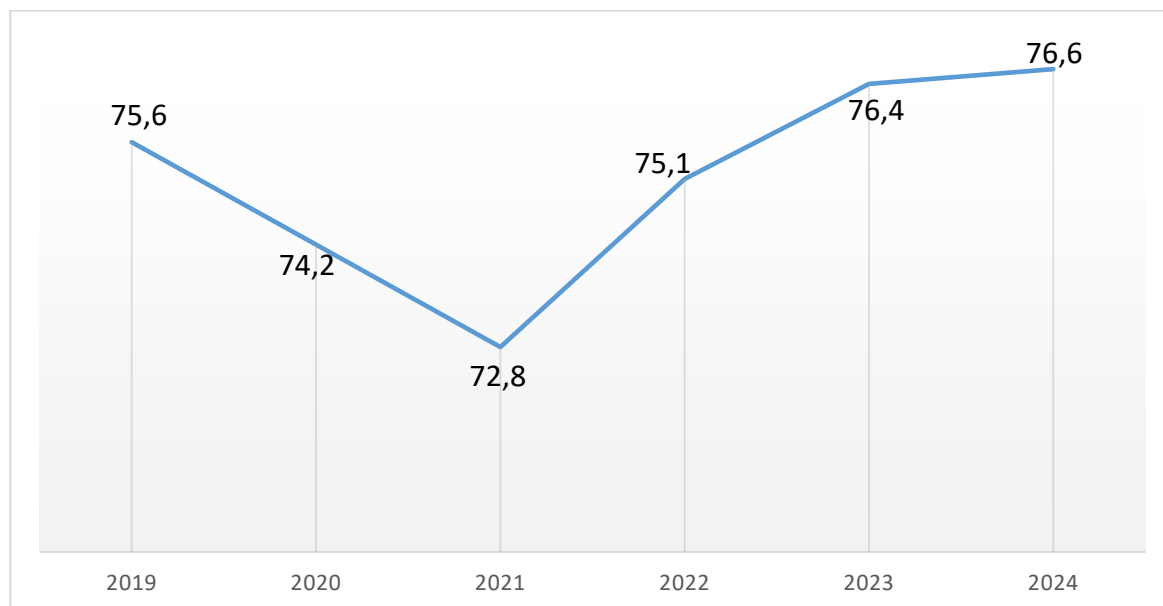
Ultratehnologizarea și pătrunderea inteligenței artificiale în segmentul medical constituie un moment semnificativ în evoluția umanității, care, obișnuită cu un progres lent, este nevoită acum să se adapteze la schimbările demografice bruște și să-și recalibreze fundamental principalele structuri sociale, politice și economice. Acest progres științific brusc din sfera biologiei și a medicinei este echivalent cu o creștere semnificativă a speranței medii de viață. Adiacent, transformarea culturii societății, prin redefinirea valorilor și a normelor sociale privind procrearea și modul de funcționare a instituției familiei, favorizează existența și perpetuarea unei natalități din ce în ce mai scăzute. Toate aceste schimbări demografice, sociale și culturale impun o reorganizare și restructurare a principalelor instituții-pilon ale societății, cum este și sistemul public de pensii.

Sistemul de pensii are obligația, prin lege, de a asigura acordarea pensiei tuturor celor care au avut un stagiul minim de cotizare. Astfel, o societate aflată în proces de îmbătrânire, care se confruntă cu o scădere a forței de muncă, are datoria de a recalibra, în paralel cu sistemul public de pensii, și sectorul muncii. Aici, aparatul statal joacă un rol executiv esențial, fiind datoria lui să reconcilieze atât sfera contribuabililor, cât și pe cea a necontribuabililor (pensionarilor).

Îmbunătățirea condițiilor de viață, în general, și a celor din sfera medicală, în particular, ridică, așadar, speranța medie de viață. Cetățenii participanți la piața de muncă sunt motivați, printre altele, de valorile sociale individualiste (capitaliste) ce idealizează participarea activă la viața profesională, promițând o viață bună prin acumularea unui capital suficient de stabil atât în perioada activă, cât și în cea inactivă din timpul bătrâneții. Aceste valori susținute de un aparent echilibru între aportul din sfera muncii și veniturile stabile furnizate prin sistemul public de pensii ajung încetul cu încetul să se dizolve sub efectele inegalităților demografice tot mai accentuate. Prin urmare, temerile cetățenilor

legate de viitor din punct de vedere financiar sporesc, în timp ce încrederea în sustenabilitatea sistemului de pensii scade.

Fig. nr. 1. Speranța medie de viață în România (2019-2024)

Sursa: prelucrare date CNOPPV după datele Eurostat privind Speranța medie de viață 2019-2024

Potrivit datelor furnizate de Eurostat, speranța medie de viață în România, în ultimii ani, este în creștere, excepție făcând anii 2020 și 2021, când populația s-a confruntat cu pandemia de COVID-19. În asemenea situații, segmentul vârstnic este cel mai vulnerabil, iar tendința societății nu este aceea de a prioritiza viața și integritatea fizică și morală a acestuia, una dintre cauze fiind aceea că nu mai constituie o forță pe piața de muncă. Cu toate acestea, drepturile legale se întind asupra tuturor păturilor sociale și a segmentelor demografice, indiferent de vârstă, gen sau apartenență rasială, religioasă șamd. Așadar, orice formă de ignorare reprezintă o încălcare a acestor drepturi și atrage către sine o multitudine de alte probleme socio-economice.

O explicație sociologică pentru amplificarea decalajului demografic dintre tineri și vârstnici o poate oferi teoria migrației. Ca orice alt fenomen social, migrația este determinată atât de *structură*, cât și de deciziile luate

indivizi. Adiacent creșterii speranței medii de viață, provocată de îmbunătățirea generală a calității vieții, exodul tinerilor sporește inegalitatea demografică. În timp ce pensionarii continuă să trăiască în țară, tot mai multe persoane tinere aleg să emigreze și să lucreze peste graniță datorită oportunităților profesionale restrânse sau a veniturilor scăzute. Migrația este determinată, așadar, de schimbarea socială. Și, cu toate că anumite cauze sociale, economice și culturale sunt evidente în manifestarea migrației, există și ipoteze contraintuitive. În societățile cu venituri scăzute, creșterile marginale ale veniturilor, îmbunătățirea sistemului educațional, a infrastructurii, transformarea societății agrare într-una industrială și existența serviciilor economice bazate pe servicii sunt asociate inițial cu creșteri ale migrației atât interne, cât și internaționale.¹

Inflația provocată de crizele economice sau implementarea unor măsuri de austeritate menite să regleze posibilele situații economice deficitare reprezintă, de asemenea, schimbări sociale relevante în producerea migrației segmentului tânăr-adult, care reprezintă forța de muncă.

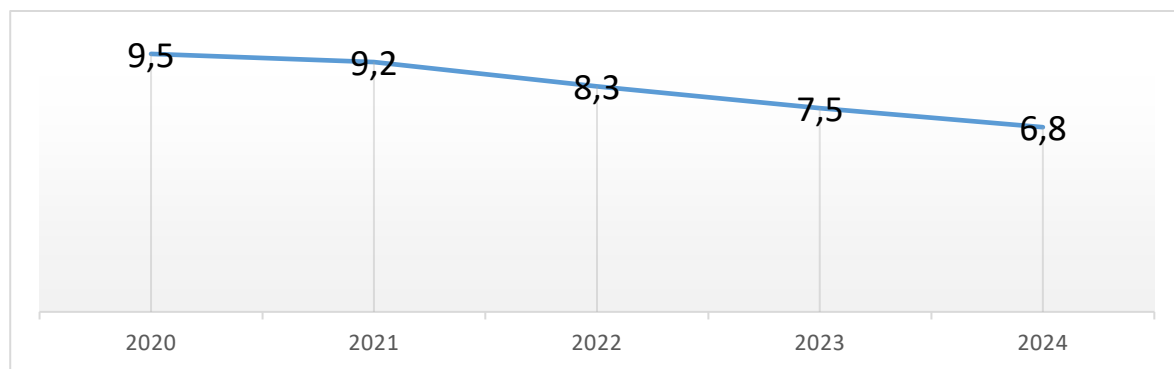
Migrația are, așadar, drept efect, creșterea presiunii pe segmentul contribuabililor, care, fiind tot mai puțini, trebuie să susțină financiar veniturile pensionarilor. Potrivit lui Haas, procesele largi de schimbare socială (prin impactul lor demografic, social, cultural și economic) și migrația se află într-o stare de dependență mutuală, astfel încât nu doar schimbarea socială, prin mutația macrostructurilor sociale influențează migrația, dar și migrația perturbă aceste sisteme la un anumit nivel². Normele și valorile după care funcționează indivizii unei societăți sunt, în mare măsură, influențate de tendințele de masa

¹Hein de Haas, 2021, A theory of migration: the aspirations – capabilities framework, Comparative Migration Studies, p.13. Disponibil la adresa: <https://doi.org/10.1186/s40878-020-00210-4>. Accesat la data: 26/08/2025.

² Ibidem, p. 13

migration: the aspirations – capabilities framework, Comparative Migration Studies, loc. Cit.

Fig. nr. 2. Rata natalității în România (2020-2024)

Sursa: Preluare CNOPPV după datele TEMPO, – Rata de natalitate pe medii de rezidență, macroregiuni, regiuni de dezvoltare și medii de rezidență

România avea la finalul anului 2024 o rată a natalității de 6,8 la mia de locuitori. Aceasta indică o scădere progresivă față de anii anteriori, sugerând existența unei forțe de muncă din ce în ce mai scăzute în viitor. În paralel cu îmbătrânirea demografică, natalitatea scăzută dezechilibrează și mai mult sistemul de pensii, efectele sociale și economice resimțindu-se din ce în ce mai puternic asupra pensionarilor din România.

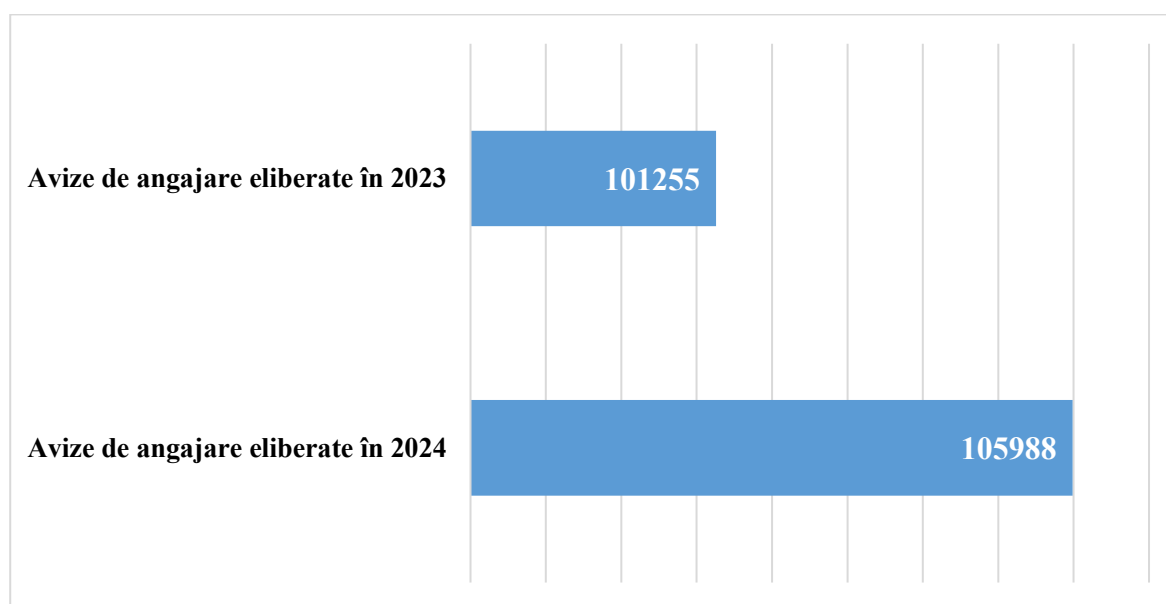
Cu toate că problema îmbătrânirii demografice și a natalității scăzute rămân definitorii în dezechilibrul raportului de dependență dintre contribuabili și pensionari, fenomenul recent reprezentat de ocuparea locurilor de muncă de către imigranții străini contribuie într-o mică măsură la remedierea situației. În continuare, rata de ocupare a forței de muncă este una scăzută în România în rândul tinerilor, al persoanelor vârstnice, al persoanelor cu dizabilități și a celor cu un nivel scăzut de educație. Statisticile reflectă o situație negativă în comparație cu celelalte state membre OECD, rata de ocupare a forței de muncă în rândul tinerilor fiind de 19%, față de 41% pentru anul 2023.³ De asemenea, doar 46% dintre indivizii cu un nivel scăzut de educație au lucrat, spre deosebire de 60% în celelalte state.⁴ Prin urmare, dezechilibrul și presiunea majoră asupra

³ Ibidem, p. 8

⁴ OECD (2025), OECD Reviews of Labour Market and Social Policies: Romania 2025, OECD Reviews of Labour Market and Social Policies, loc. Cit.

sistemului de pensii se datorează nu doar creșterii masive a populației vârstnice - a celor necontribuabili - ci și a unui deficit major în ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor-adulți. Imigranții, veniți preponderent din Asia (Sri Lanka, Bangladesh, Nepal etc.) și Ucraina, nu sunt suficienți pentru a suplini deficitul major creat de emigrarea în masă a românilor activi, însă contribuie la reglarea dezechilibrului din sistem, reprezentând, probabil, o soluție cheie pentru viitor. Aceștia pot deveni angajați legal cu carte de muncă pe teritoriul statului român, plătind taxe și impozite prin care contribuie activ la susținerea sistemului de pensii.

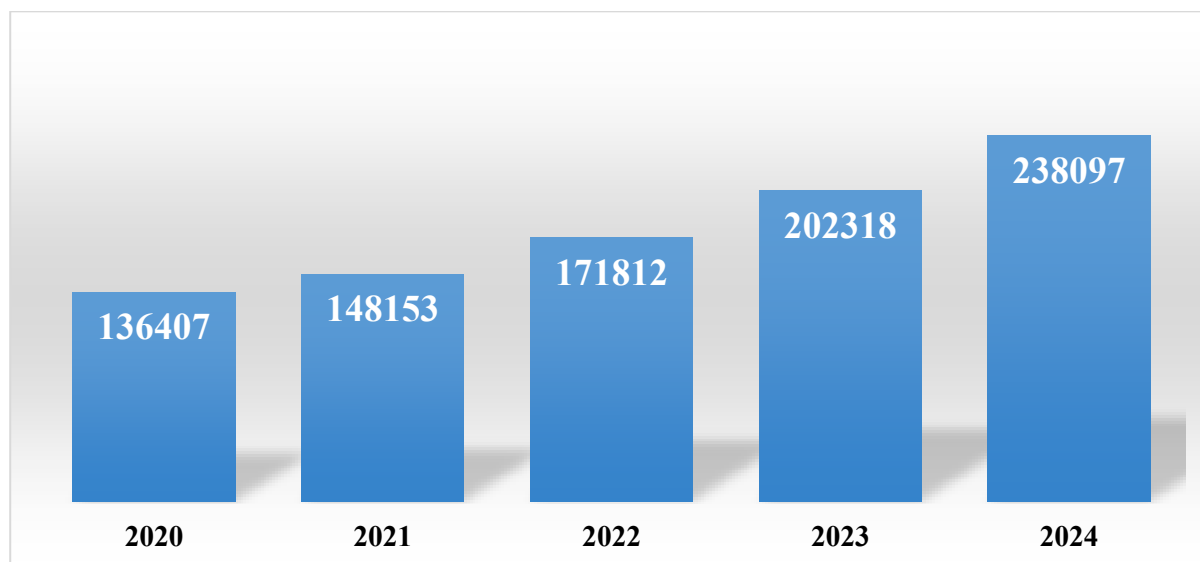
Fig. nr. 3. Numărul de avize de angajare eliberate în 2023 și 2024

Sursa: Preluare CNOPPV din datele din Analiza activității IGI 2024

Potrivit datelor publicate de Inspectoratul General pentru Imigrări (IGI), în anul 2024, se înregistrează 105.988 de avize de angajare eliberate străinilor, o creștere cu 4,7% față de anul precedent (101.255 avize de angajare eliberate). Acest lucru reflectă faptul că imigranții străini contribuie la creșterea forței de muncă în România și, implicit, la sustenabilitatea sistemului de pensii.

Fig. nr. 4. Numărul de imigranți veniți în România (2020-2024)

Sursa: Preluare CNOPPV din datele lucrării Analiza activității IGI 2024

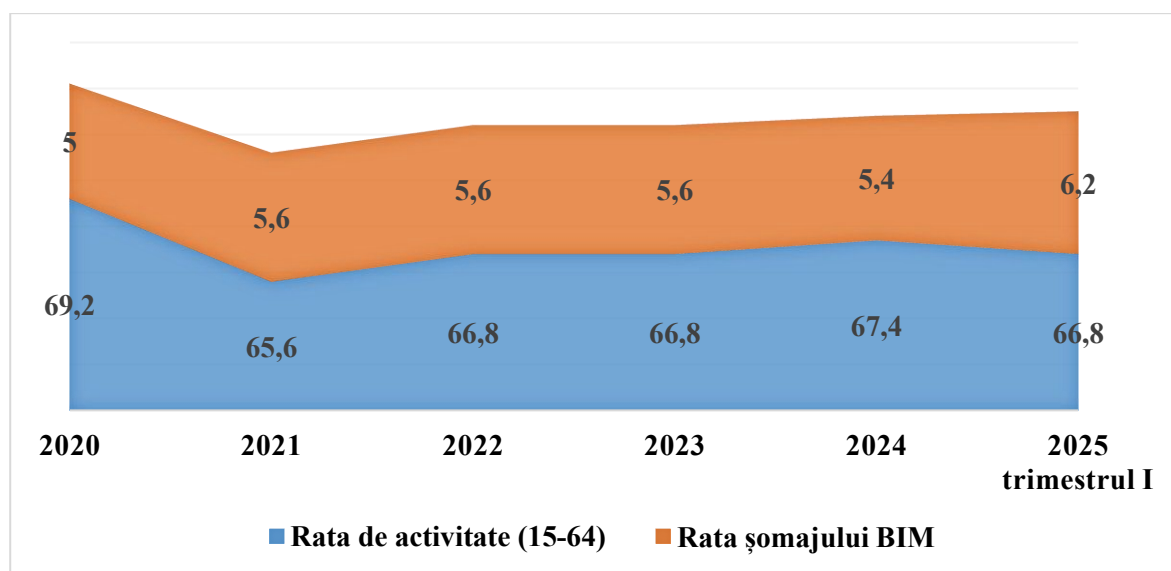
De asemenea, se poate observa o creștere semnificativă a numărului imigranților străini de la an la an (138.097 în anul 2024), începând cu anul 2020, când s-a înregistrat un număr de 136.407. Datele sugerează o creștere a numărului acestora și pe viitor, fapt ce contribuie ușor la uniformizarea diferențelor numerice dintre populația activă și cea inactivă.

În anul 2023, au fost aprobate 78% dintr-un total de 130 000 de cereri de muncă sau detașare ale cetățenilor străini, înregistrându-se o creștere de la 20.000 în anul 2020 sau 60.000 în anul 2021⁵. Cu toate acestea, ponderea imigranților străini este una relativ redusă, principala modalitate de prevenire a incapacității sistemului de pensii de a asigura veniturile persoanelor vârstnice fiind încurajarea forței de muncă a populației autohtone prin crearea unui cadru de muncă eficient pentru stat și profitabil pentru angajați. Transformarea cadrului social și legal de muncă, crearea de noi oportunități sau creșterea salarială pot determina emigranții români stabiliți în afară să se întoarcă și să-și continue aici activitatea profesională, susținând astfel sistemul de pensii local sau contribuind

⁵ Ibidem, p. 67.

la stoparea fenomenului migrației. Cu toate acestea, situația este mult mai nuanțată, piața muncii reprezentând un organism social eterogen, format atât din elemente concrete, precum veniturile, cât și elemente difuze, mai greu de cuantificat, precum cultura organizațională (normele, valorile, cutumele), care, la rândul ei, exercită o influență atât asupra angajatului, cât și asupra angajatorului.

Fig. nr. 5. Rata de activitate și cea a șomajului în perioada 202-2025 în România

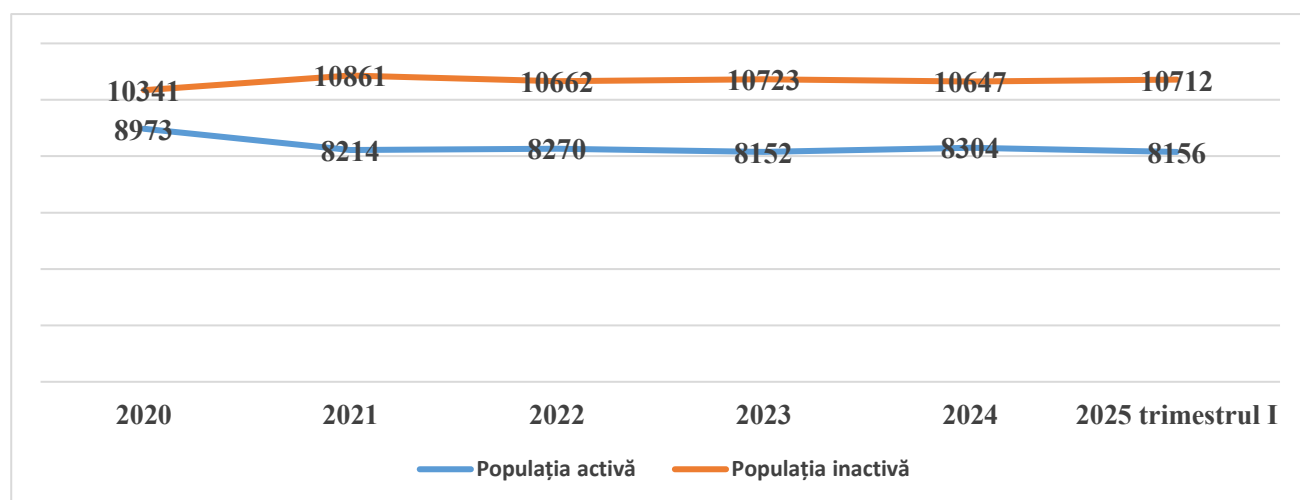

Sursa: Preluare CNOPPV după datele TEMPO Insse, Participarea populației la forța de muncă, pe sexe și medii de rezidență

Potrivit datelor furnizate de INS, rata de activitate în România se află într-o continuă scădere (de la 69,2% în anul 2020, la 66,8% în trimestrul 1 al anului 2025), fapt datorat, în principal, natalității scăzute și a migrației în masă a populației active. Graficul reflectă o scădere bruscă a ratei în anul 2021, când s-a înregistrat cea mai scăzută valoare, lucru datorat pandemiei de COVID-19 care a destabilizat profund economia și piața muncii în ansamblu, foarte multe persoane sistând activitatea profesională. În paralel cu scăderea activității în sfera muncii, șomajul se află în creștere. Dacă în anul 2020 rata șomajului era de 5%, în trimestrul 1 al anului 2025 aceasta a atins 6,2%. Ambii indicatori reflectă accentuarea progresivă a deficitului forței de muncă din cadrul unui sistem

dezechilibrat. Motivele sunt variate, incluzând atât factori demografici (îmbătrânirea populației, scăderea natalității), cât și sociali, economici și culturali. Exodul segmentului tânăr-adult în căutarea unor locuri de muncă mai bine plătite sau în acord cu preferințele profesionale constituie una dintre principalele cauze macro-sociale ale scăderii forței de muncă. De asemenea, lipsa oportunităților profesionale sau integrarea noilor tehnologii (în special IA) în sfera muncii, care ajung să substituie componenta umană/resursele umane, acutizează situația. Deși nu la același nivel, cultura de gen (prezentă preponderent în spațiul cultural tradițional), prin normele și valorile ce promovează activitatea casnică în rândul femeilor, contribuie la acest fenomen.

Fig. nr. 6. Populația activă și populația inactivă a României în perioada 2020-2025 (în mii de persoane)

Sursa: Preluare CNOPPV după datele TEMPO Insse, Participarea populației la forța de muncă, pe sexe și medii de rezidență

În timp ce populația inactivă se află într-o continuă creștere (de la 10.341 mii în anul 2020, la 10.712 mii în trimestrul 1 al anului 2025), ca urmare a tendinței mondiale de îmbătrânire demografică, populația activă suferă o scădere (de la 8.973 mii în anul 2020, la 8156 mii în primul trimestru al anului 2025). Graficul de mai sus prezintă cu acuratețe decalajul demografic, cu apogeul atins

în anul 2021, când diferența dintre cele două segmente de populație a fost cea mai mare.

Este necesar ca statul român să dezvolte o strategie solidă de încurajare a segmentului tânăr-adult emigrat în străinătate să se întoarcă și să lucreze aici, acest lucru fiind posibil doar prin înțelegerea holistică a fenomenului îmbătrânirii demografice și a efectelor sale asupra disparității din cadrul sistemului public de pensii.

Următorul capitol are rolul de a expune și analiza principalele atribuții ale sistemului public de pensii și modul în care acesta a evoluat în ultimii ani, urmărind atât situația statistică, cât și legislația în vigoare.

CAPITOLUL 2: SISTEMUL PUBLIC DE PENSII

Evoluția continuă a societății, cu schimbările sociale, culturale, demografice și economice continue, necesită adaptarea și modificarea constantă a sistemelor și instituțiilor inventate/create de indivizi, cu scopul echilibrării tuturor sistemelor și dinamicilor sociale.

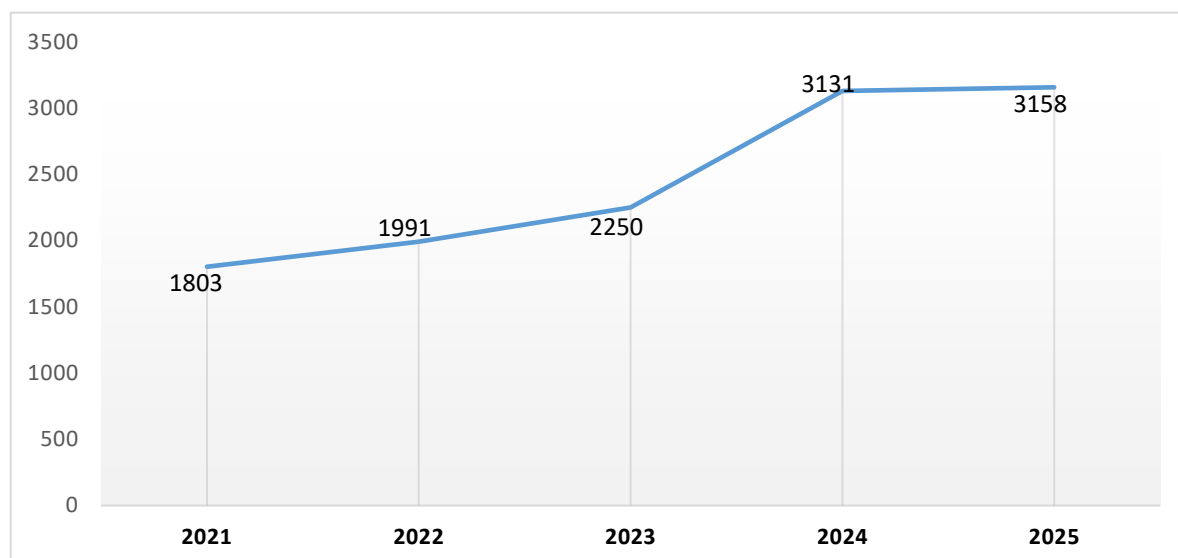
Potrivit Legii nr. 360/2023, sistemul public de pensii se asigură de către stat, în mod echitabil, fără discriminare, tuturor celor care au realizat stagiul minim de cotizare, fondurile constituindu-se pe baza contribuțiilor datorate de persoanele fizice și juridice. Sistemul se constituie și funcționează pe baza a 10 principii, fiecare regăsindu-se în prezenta lege.

Din punct de vedere sociologic, sistemul de pensii reglementează un act social între mai multe părți (generația activă care contribuie la sistem și generația retrasă din piața muncii, care a contribuit anterior), pe baza unei solidarități organice. Prin funcțiile sale acesta asigură siguranța financiară a persoanelor vârstnice (sau pensionate anticipat), contribuind la coeziunea socială.

Una dintre principalele schimbări pe care îmbătrânirea demografică a populației, respectiv creșterea speranței medii de viață, le-au impus asupra sistemului public de pensii este amânarea momentului pensionării. Imposibilitatea susținerii funcționalității sistemului din pricina discrepanței tot mai accentuate dintre segmentul tânăr (contribuabil) și cel vârstnic (necontribuabil) obligă statul să schimbe structura și modul de operare al sistemului, în acord cu situația socio-demografică actuală. În România, în prezent, vârsta standard de pensionare, atât pentru femei, cât și pentru bărbați este de 65 de ani⁶.

⁶Legea 360 din 2023, art. 47, alin. 1. Disponibil la adresa: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/276927>. Accesat la data: 09/09/2025.

Fig. nr. 7. Evoluția pensiei medii lunare pentru limită de vârstă în ultimii 5 ani
-lei-

Sursă: Preluare CNOOPV după datele CNPP privind Indicatorii de pensii de asigurări sociale de stat (2021-2025)

Conform fig. nr. 7, pensia medie lunară pentru limită de vârstă a crescut în ultimii 5 ani, înregistrându-se o creștere bruscă după anul 2023, când a avut loc modificarea formulei de calcul, cu majorări ale punctului de referință, ca urmare a intrării în vigoare a noii legi a pensiilor (Legea nr. 360 din 2023). În contextul unei destabilizări socio-economice cauzată de inflație, cu scumpiri majore la alimente și energie, segmentul politic a fost nevoit să majoreze cuantumul pensiei. Ca urmare a schimbării formulei de calcul, cuantumul pensiei medii lunare a depășit valoarea de 3.000 de lei. Cu toate că în aparență pensia a suferit majorări progresive de la an la an, capitalul economic al pensionarilor rămâne în continuare unul relativ scăzut. Anul 2025 a venit cu modificări substanțiale ale prețurilor ca urmare a măsurilor de austeritate adoptate de guvern. Prin urmare, standardul de viață al pensionarilor devine incongruent cu capitalul de care dispun, aceștia fiind nevoiți să se adapteze la noua situație.

Principala schimbare din cadrul sistemului de pensii, ca mijloc de adaptare la schimbările socio-demografice și economice recente, a fost schimbarea

formulei de calcul a pensiilor. Noua lege a pensiilor, Legea nr. 360 din 2023, a propus, începând cu septembrie 2024, recalcularea tuturor pensiilor cu scopul eliminării inechităților dintre pensionari. Cu toate că efectele directe ale recalculării asupra nivelului de trai al persoanelor vârstnice sunt unele pozitive (întrucât fiecare pensie a crescut în raport cu contributivitatea), indirect, sistemul de pensii are de suferit din pricina tensiunilor adiacente dintre forța de muncă tot mai slabă și necesitatea susținerii fondului de pensii din contribuții. Astfel, odată cu creșterea cuantumului pensiilor apare o dificultate din ce în ce mai mare de a susține sistemul, întrucât problema îmbătrânirii demografice și a exodului tinerilor, exponenți ai forței de muncă, rămân în continuare nerezolvate.

Recalcularea pensiilor constituie o acțiune naturală și necesară menită să corecteze inechitățile generate de vechea formulă de calcul, contribuind, din puncte de vedere sociologic, la coeziunea și ordinea socială dintre indivizi.

Evoluția demografică cu care se confruntă societatea actuală afectează, în principal, primele două categorii de pensionari la limită de vârstă și anticipat), întrucât din acestea fac parte majoritatea celor pensionați, iar în condițiile creșterii speranței medii de viață, aceștia vor beneficia de pensie o perioadă din ce în ce mai lungă. Un sistem de pensii redistributiv, de tipul „pay-as-you-go”, cum este cel românesc, în care contribuțiile persoanelor active sunt folosite imediat pentru plata persoanelor pensionate, întâmpină dificultăți majore în a satisface plata acestor două grupe de pensionari.

Plata pensiilor de limită de vârstă și a celei anticipate din cadrul Pilonului I depinde în mare măsură de solidaritatea intergenerațională. Prin urmare, orice dezechilibru social, cum este migrația în masă sau îmbătrânirea populației, pun presiune asupra contribuabililor – segmentul obligat să contribuie suficient încât să satisfacă plata segmentului inactiv.

Speranța medie de viață sau speranța de viață după pensionare constituie indicatori relevanți în estimarea sustenabilității sistemului de pensii, întrucât

ambii sugerează nivelul disproporționalității dintre contribuabili și pensionari, respectiv durata de beneficiere a pensiei.

Ponderea persoanelor beneficiare ale pensiilor de invaliditate și de urmaș este una mai mică, cele două categorii fiind afectate într-o mai mică măsură.

Articolul 47 alin. 6 din Legea nr. 360/2023 prevede modificarea stagiului minim de cotizare contributiv, a stagiului complet de cotizare contributiv și a vârstei standard de pensionare în funcție de evoluția speranței medii de viață. Astfel, în condițiile unei evoluții pozitive a speranței de viață, stagiului minim de cotizare contributiv, stagiului complet de cotizare contributiv și vârsta standard de pensionare se vor modifica cu jumătate din perioada de creștere a speranței de viață, prin modificarea cadrului legal. În cazul constatării unei evoluții negative, stagiul minim de cotizare, precum și vârsta standard de pensionare nu vor fi majorate⁷. Această prevedere ilustrează flexibilitatea sistemului de pensii care, pentru a-și păstra sustenabilitatea, este nevoit să se adapteze constant schimbărilor socio-demografice.

Cu toate că sistemul se adaptează în mers schimbărilor, există perturbări suficient de puternice și bruște, astfel încât devine imposibil sau foarte dificil de corectat și ajustat mecanismele ce stau la baza sistemului, fiind, astfel nevoie de politici guvernamentale care să susțină forța de muncă și să împiedice exodul în masă, acționând asupra principalelor cauze.

⁷Legea 360 din 2023, Art. 47, alin. 6. Disponibil la adresa: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/276927>. Accesat la data: 09/09/2025

CAPITOLUL 3: VIITORUL SISTEMULUI PUBLIC DE PENSII

Una dintre cele mai eficiente metode de combatere a problemelor generate de schimbările demografice privind îmbătrânirea sau exodul populației active, probleme cu impact real asupra sistemului public de pensii, o constituie prognoza statistică. Anticipând situația demografică a contribuabililor, a pensionarilor ori a eficienței pe viitor a sistemului de pensii statul poate acționa direct, fie prin modificarea cadrului legislativ, fie prin diverse măsuri societale cu impact asupra populației (măsuri de încurajare a forței de muncă autohtone și prevenire a migrației în masă).

Reforma din anul 2023 a avut ca scop îmbunătățirea sustenabilității sistemului public de pensii. În anul 2022, deficitul era la 2,5% din PIB, preconizându-se o creștere până la 5,05% din PIB până în anul 2044, în condițiile creșterii cheltuielilor pensiilor și a contribuțiilor. Echilibrarea sistemului este pusă, astfel, pe seama creșterii vârstei standard de pensionare și stimulentele pentru o viață activă mai lungă, asigurând, astfel, un deficit mai mic: aproximativ 1,86% din PIB⁸. Reforma aduce o eficientizare a modului în care sunt distribuite resursele economice, micșorând cheltuielile de acoperire a pensiilor. Creșterea bruscă a cheltuielilor de pensii din 2024 și 2025 este provocată de schimbarea formulei de calcul (puncte extra de stabilitate pentru cei care au activat mai mult de 25 de ani), respectiv reclacularea tuturor pensiilor începând cu luna septembrie a anului 2024⁹.

De asemenea, prognoza pe termen lung a situației pensiei de handicap sugerează faptul că până în anul 2070 numărul pensiilor de handicap se va reduce

⁸ 2024 Ageing Report, Romania - Country Fiche, Decembre 2023, Ministry of Finance, p. 33. Disponibil la adresa:

https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/a9702deb-0d2c-4540-a03c-65e2b4736c23_en?filename=2024-ageing-report-country-fiche-Romania.pdf. Accesat la data: 08/09/2025

⁹ Ibidem, p. 34

la 459, 6 mii (de la 676, 4 mii în 2022), iar cheltuielile (PIB) se vor reduce la 0,32% (de la 0,39%)¹⁰.

O scădere se va înregistra și în cazul pensiilor de urmaș. În anul 2070 se preconizează 543,9 mii pensii de urmaș (de la 699,8 mii în 2022)¹¹.

Cu toate că speranța medie de viață se află într-o continuă creștere, iar populația vârstnică ocupă o parte din ce în ce mai mare din totalul populației la nivelul anului 2024 (20%) situația demografică va atinge un punct culminant la un moment dat, după care se va stabiliza. Acest apogeu va fi atins în jurul anului 2050, urmând ca populația de peste 65 de ani să scadă treptat.

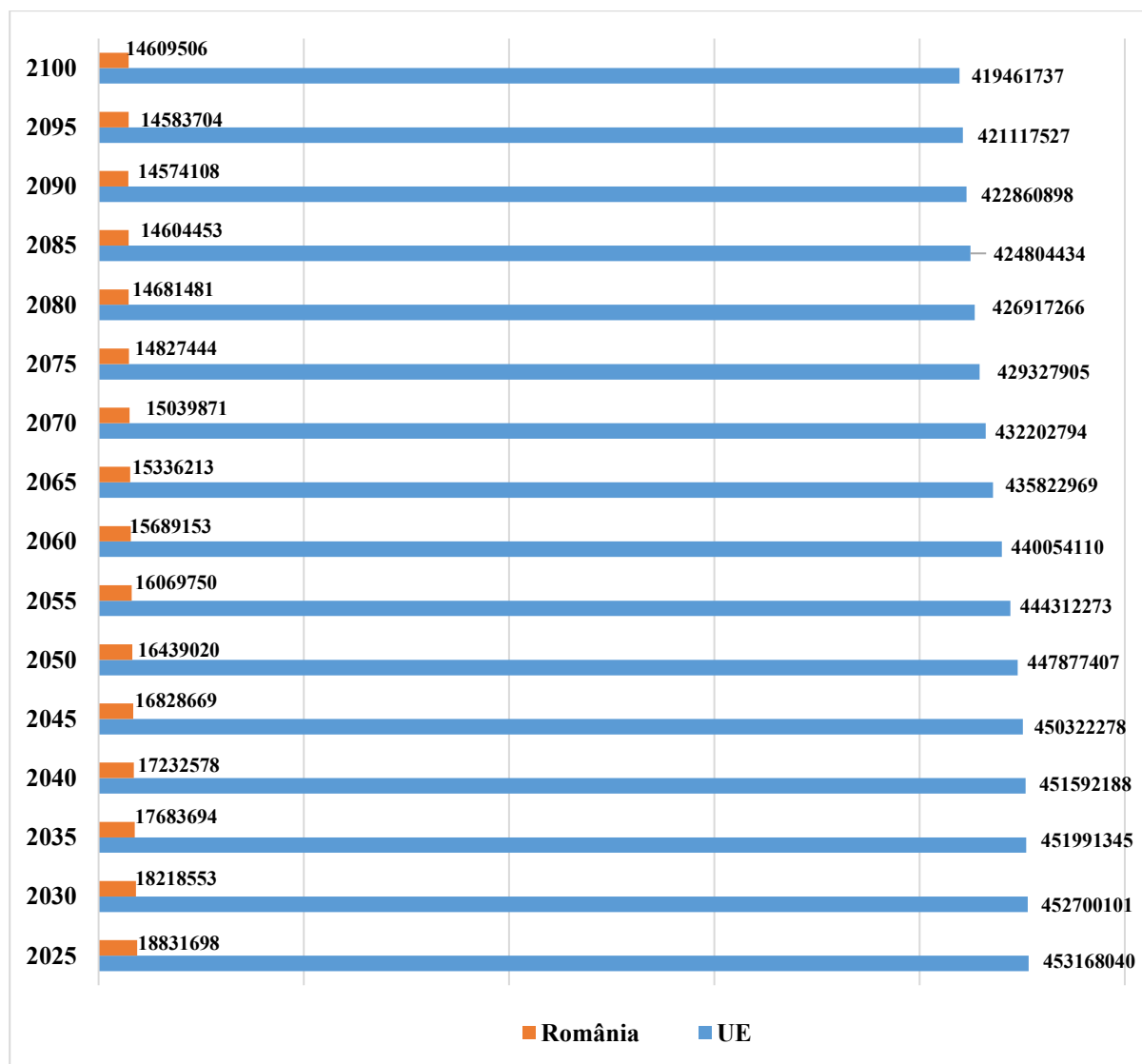
O măsură financiară adoptată de stat cu scopul reducerii deficitului bugetar din cadrul sistemului de pensii o reprezintă impozitarea pensiilor care depășesc suma de 3.000 de lei. Potrivit CNPP, se aplică un impozit de 10% asupra cuantumului pensiei din care se scade plafonul de 3.000 de lei și după caz, contribuția de asigurări sociale de sănătate datorată¹². Această impozitare funcționează pe principiul echității sociale, fiind o formă de redistribuire financiară, pensionarii cu pensii mari contribuind la bugetul public pentru susținerea pensiilor mai mici. Cu toate acestea, implicațiile micro-sociale ale acestei măsuri sunt multiple. Această diferențiere între categoriile de pensionari poate fi percepută drept discriminare de către persoanele care plătesc un impozit mai mare, fiind astfel amplificat conflictul dintre clasele sociale de pensionari („săraci”-„bogați”). Această taxă nu constituie o sursă substanțială de substituie a fondurilor necesare plății pensiilor, fiind, la fel ca în cazul imigranților străini doar un ajutor secundar pentru sistem.

¹¹ Ibidem, p. 37

¹² CNPP, Precizări referitoare la deucerea contrubției de asigurări de sănătate și din pensiile al cător quantum depășește suma de 3000 de lei, 29. 07. 2025. Disponibil la adresa: <https://www.cnpp.ro/-/precizari-referitoare-la-deducerea-contributiei-de-asigurari-de-sanatate-si-a-impozitului-din-pensiile-al-caror-cuquantum-depaseste-suma-de-3-000-lei>. Accesat la data: 09/09/2025.

În condițiile în care nu vor exista forțe externe care să intervină, prevenind scenariile demografice negative privind creșterea excesivă a numărului de persoane de 65 de ani și peste, sistemul public de pensii va suferi un colaps. Datele furnizate de Eurostat privind evoluția demografică în următorii 75 de ani au rolul de a trasa traiectoria socio-demografică exact, pe baza căreia se pot trage concluzii sociologice relevante menite să soluționeze problemele.

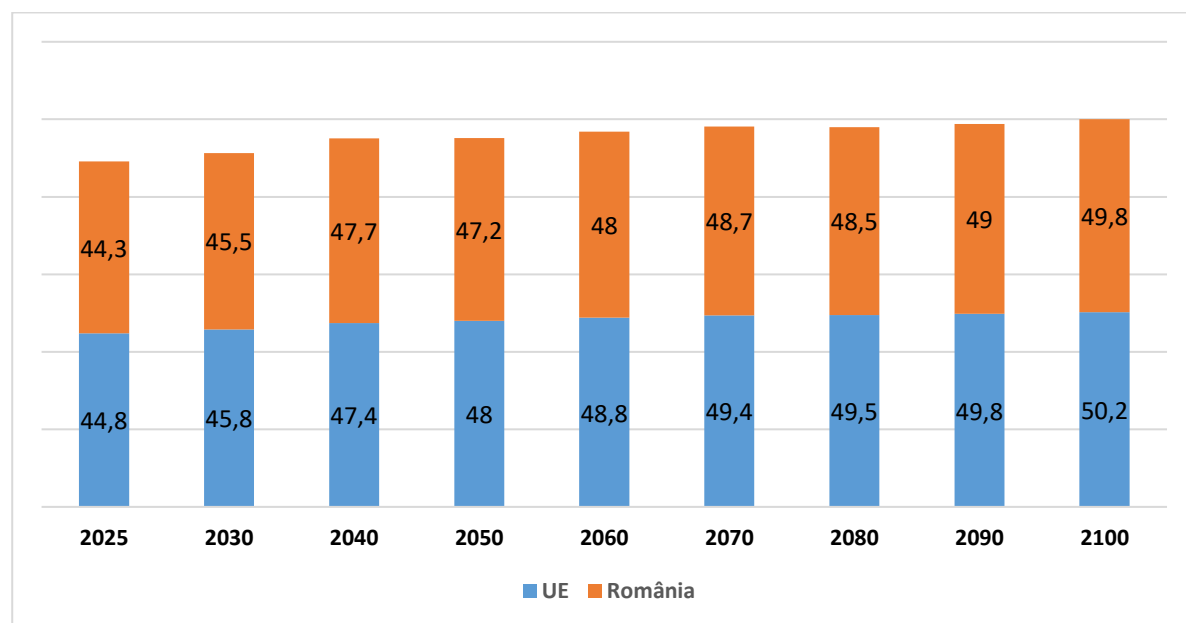
Fig. nr. 8. Evoluția demografică a populației UE și a României până în anul 2100

Sursa: Preluare CNOPPV după datele Eurostat, *Population on 1st January by age, sex and type of projection* (https://doi.org/10.2908/PROJ_23NP)

Potrivit graficului (fig. nr. 8) atât populația generală a UE, cât și cea a României vor înregistra, începând cu anul 2025, o scădere treptată, ajungând, de la 453.168.040 în anul 2025, la 419.461.737 în 2100, în cazul UE, respectiv de la 18.831.698 în 2025, la 14.609.506 în 2100 în cazul României. Ambele statistici indică un declin demografic cauzat de natalitatea din ce în ce mai scăzută și de îmbătrânirea populației. Prin urmare, dezechilibrul din cadrul sistemului de pensii românesc nu constituie o problemă izolată, ci una extinsă la nivel european. Cu toate acestea, țările capabile să susțină forța de muncă prin mijloace eficiente și care nu se confruntă cu o migrație masivă pot face față mai ușor acestui fenomen demografic cu impact asupra sistemului de pensii. România are, prin urmare, nevoie de politici de susținere a forței de muncă și de încurajare a populației active emigrate în străinătate să se întoarcă și să continue activitatea în țară. De asemenea, redistribuirea accentului pe pilonanele de pensii secundare poate diminua presiunea pusă exclusiv pe Pilonul I.

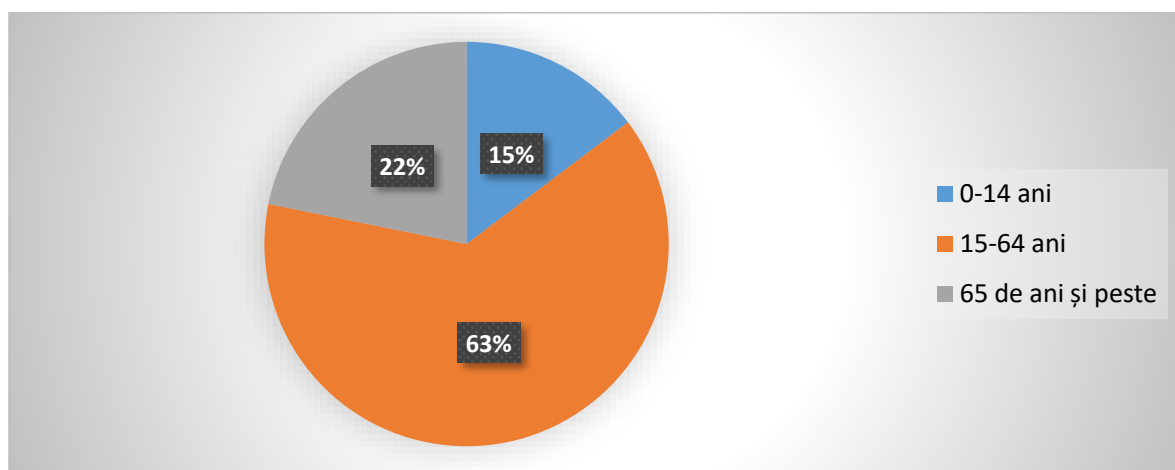
Fig. nr. 9. Evoluția ratei de dependență pentru UE și România până în anul 2100

Sursa: Preluare CNOPPV după datele Eurostat, *Demographic balances and indicators by type of projection* (https://doi.org/10.2908/PROJ_23NDBI)

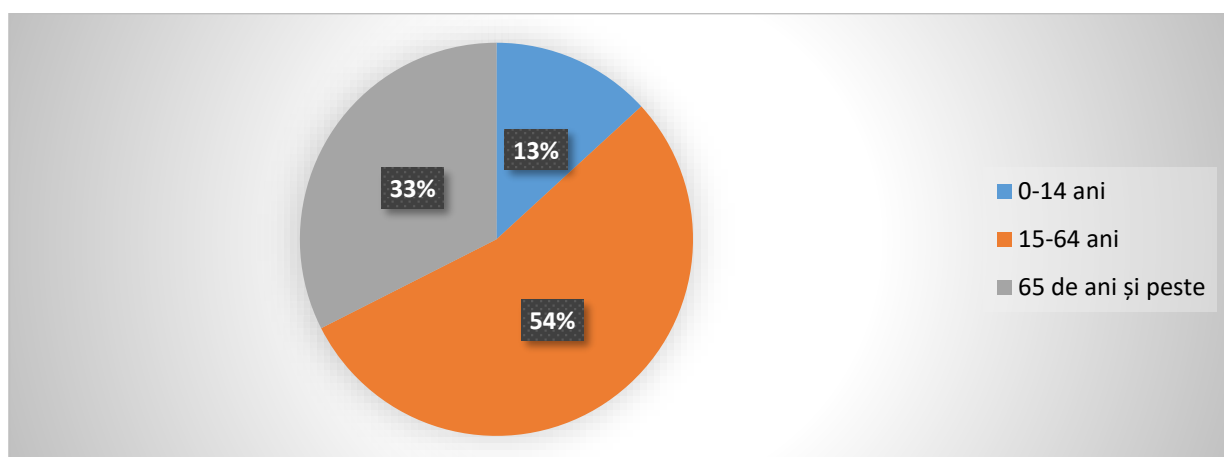
Potrivit datelor din fig. nr. 9, rata de dependență în UE va crește semnificativ, de la 44,8 în 2025, la 50,2 în 2100. Altfel spus, vor exista din ce în ce mai puține persoane active care să susțină economic persoanele pensionate. Potrivit estimărilor Eurostat, începând cu anul 2050 vor exista mai puțin de două persoane apte de muncă la un singur pensionar. Aceste statistici indică o presiune tot mai mare asupra sistemului de pensii, care, în lipsă de contribuții, nu poate asigura veniturile pensionarilor.

Fig. nr. 10. Populația UE pe grupe de vârstă (2025)

Sursa: Preluare CNOPPV după datele Eurostat, Population by age group, Eu, 2022-2100

Fig. nr. 11. Populația UE pe grupe de vârstă (2100)

Sursa: Sursa: Preluare CNOPPV după datele Eurostat, Population by age group, Eu, 2022-2100

Conform datelor din figura nr. 10, grupa de vârstă „15-64 de ani”, reprezentând și segmentul activ, care ocupă ponderea cea mai mare din totalul populației (63% în 2025), se va restrânge odată cu trecerea timpului, astfel încât în anul 2100 va ocupa doar 54% (fig. nr. 11). Modificarea semnificativă a procentajelor grupelor de vârstă se reflectă în structura societății, determinând o reconfigurare a instituțiilor. Astfel, piața muncii va suferi schimbări structurale și organizaționale pentru a suplini deficitul numeric de personal. Totodată, anumite domenii de activitate vor integra, parțial sau în totalitate, inteligența artificială.

Migrația netă cumulată (în mii) a României (2022-2099) va fi, conform estimărilor Eurostat, de 1.138.800¹³. Asta înseamnă că raportul dintre numărul migrațiilor și cel al imigrațiilor se va stabiliza, nemaierexistând o discrepanță cum este în momentul de față, când migrația a atins un nivel care a dus la o depopulare masivă a populației generale destabilizând profund structurile sociale și sistemele financiare (sistemul de pensii).

România dispune în prezent de o forță de muncă redusă din cauza migrației accentuate din ultimii ani. Cu toate că prognozele demografice sugerează o relativă stabilizare a migrației nete cumulate în viitoarele decenii, inclusiv în cazul României, îmbătrânirea populației reprezintă, în continuare, un obstacol foarte greu de înlăturat de configurația actuală a sistemului de pensii și a pieței de muncă. Modificările aduse prin noua lege a pensiilor au reușit să înlătore neechitățile economice dintre pensionari, însă problema sustenabilității pensiilor nu a fost înlăturată, fiind nevoie de restructurări și politici noi în mai multe domenii.

¹³ EUROPOP2023, population projections, Table 1, Demographic balances, 1 January 2022-2100. Disponibil la adresa: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_projections_in_the_EU#Population_projections. Accesat la data: 15/09/2025.

Pentru a sumariza datele oferite de prognozele statistice evocate anterior, Eurostat a formulat 5 scenarii (pe baza EUROPOP 2023): fertilitate scăzută, mortalitate scăzută, migrație netă zero, imigrare non-UE scăzută și imigrare non-UE ridicată, fiecare scenariu manifestându-se diferit în funcție de situația particulară a fiecărei țări¹⁴.

Fluxul continuu de schimbări demografice și sociale nu poate și nu trebuie evitat, ci trebuie găsite soluții fiabile de adaptare, care să nu afecteze semnificativ viața socială a indivizilor. Persoanele vârstnice reprezintă o categorie vulnerabilă, ce are nevoie de o atenție deosebită din partea autorităților și a instituțiilor statului, fiind cea mai afectată de eventualele schimbări sociale puternice. Societatea are datoria de a identifica din timp problemele și de a genera permanent soluții noi, care, sub spectrul utilitarismului, să-și demonstreze eficiența în viitor.

¹⁴ Eurostat, Population Projections in the EU, 2023. Disponibil la adresa: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_projections_in_the_EU#Population_projections. Accesat la data: 15/09/2025.

CAPITOLUL 4: CONCLUZII ȘI PROPUNERI

Schimbările demografice cu care se confruntă societatea românească în acest moment au un impact real imediat asupra sistemului public de pensii, sistem redistributiv, în care contribuțiile persoanelor active sunt folosite imediat pentru plata persoanelor pensionate. În condițiile unei creșteri a speranței medii de viață (și a speranței de viață după pensionare), a scăderii progresive a natalității și a migrației în masă a populației tânăr-adulte, ce constituie forța de muncă, sistemul de pensii este supus unei presiuni tot mai mari de a reuși să asigure plata pensionarilor. Prin urmare, identificarea cauzelor ce stau la baza acestor fenomenele socio-demografice constituie soluția optimă prin care statul și instituțiile aferente pot corija disfuncționalitățile emergente din cadrul sistemului (dezechilibrul dintre contribuabili și necontribuabili).

Condițiile de muncă, salariile și opțiunile insuficiente existente în piața muncii constituie indicatori ai fenomenului exodului populației active. Rămânând din ce în ce mai puține persoane cu capacitate de muncă (15-65 ani) pe teritoriul țării, sistemul de pensii întâmpină dificultăți tot mai mari în a asigura resursele financiare necesare plății pensiilor. Spre deosebire de anul 2020 când rata de activitate era de 69,2, în trimestrul 1 al anului 2025 rata de activitate a ajuns la 66,8, fapt ce reflectă o scădere semnificativă a ponderii forței de muncă în detrimentul pensionarilor, care în luna august a aceluiași an au fost în număr de 4566712 (dintre care 3639231 din categoria de limită de vârstă).

De asemenea, cultura, prin valorile antinataliste, promovează un stil de viață individualist, în care angajamentul familial și cel al procreării sunt estompate sub forța angajamentului exclusiv profesional. Astfel, orizontul de acțiune al indivizilor se restrânge la propria persoană și la persoana partenerului, după caz. Ritmul alert al vieții cotidiene și capitalizarea profesiilor generează schimbări majore asupra resursei temporale a indivizilor, aceștia nemaiaivând

timpul necesar de a se ocupa de un eventual copil. Astfel, rata natalității în anul 2024 a fost de 6,8 – o scădere semnificativă față de anul 2020 când era de 9,5.

Creșterea speranței medii de viață, de la 72,8 ani în anul 2021, când s-a înregistrat o scădere din pricina pandemiei, la 76,4 în anul 2023, creștere datorată îmbunătățirii condițiilor de viață ale indivizilor, duce la o îmbătrânire a populației generale, fapt ce determină sistemul de pensii să susțină financiar pensionarii pe o durată din ce în ce mai lungă. Pentru a eficientiza sistemul, noile modificări ale legii pensiilor privind creșterea vârstei de pensionare, a determinat o scădere în timp a numărului pensionarilor, astfel că în anul 2025 aceștia au ajuns să fie cu 64.504 mai puțini decât în anul 2021¹⁵.

Așadar, nu există o singură cauză pentru care sistemul de pensii se confruntă cu dificultăți în a funcționa optim, îndeplinindu-și funcția legală și respectând contractul social stabilit între părțile implicate, ci există mai multe cauze, fiecare având o pondere mare în ecuația dezechilibrului.

Deși există și contraacțiuni involuntare ce contribuie la eficientizarea sistemului, cum este prezența din ce în ce mai mare a imigranților străini în piața de muncă autohtonă (s-au înregistrat 138.097 imigranți străini în anul 2024), efectele pozitive rămân subtile, neavând un impact semnificativ. Statul are datoria de a implementa strategii solide de promovare a exercitării activităților de muncă pe teritoriul țării și de combatere a migrării în masă. De asemenea, trebuie găsite soluții reale pentru creșterea natalității.

În acest sens, pe baza informațiilor cu privire la aceste fenomene socio-demografice și economice identificate, se pot face o serie de propuneri prin care sistemul de pensii să fie eficientizat:

¹⁵ CNPP, Servicul studii și analize, Indicatori de pensii de asigurări sociale de stat, august 2025, decembrie 2021. Disponibil la darea: <https://www.cnpp.ro/ro/indicatori-statistici-pilon-ijsessionid=PVo86Al6v0Zavt49GYuShv8ExqvPCvTuOvmxSTPheCTC8AAbubnD!-84578802!1757663463802>. Accesat la data: 09/09/2025.

1. Dezvoltarea economiei naționale și creșterea numărului de angajați;
2. Descurajarea emigrării, respectiv încurajarea populației active emigrate în străinătate să se întoarcă înapoi în România, prin crearea de noi locuri de muncă, creșterea salariilor (în raport cu cantitatea și calitatea serviciilor prestate), îmbunătățirea condițiilor de muncă (implementarea unor politici de muncă sustenabile), crearea unor programe de reintegrare a celor care se întorc;
3. Crearea unor politici ce vizează familia, prin care să se susțină sporirea natalității populației (alocații mai mari, ajutoori sociale, acordarea unor facilități de îngrijire și educaționale pentru cei mici), cu scopul echilibrării raportului dintre contribuabili și pensionari;
4. Descurajarea muncii „la negru” prin sancțiuni mai aspre și încurajarea muncii prestate în condiții legale;
5. Atragerea forței de muncă străine pentru suplinirea deficitului creat de exodul populației active, prin condiții de muncă optime, salarii satisfăcătoare;
6. Implementarea conceptului de „îmbătrânire activă”, propus de Organizația Mondială a Sănătății la nivel macro-social, cu scopul prelungirii perioadei de activitate și a suplimentării bugetului de pensii prin crearea de job-uri part-time adaptate la capacitatea persoanelor vârstnice și acordarea unor facilități firmelor pentru angajarea seniorilor;
7. Colaborarea permanentă a statului cu specialiști din domeniul economic, sociologic și antropologic cu scopul adaptării sistemului în funcție de factorii sociali, economici și culturali existenți în societate care destabilizează modul optim de funcționare al sistemului de pensii (exodul populației active, creșterea speranței medii de viață/îmbătrânirea populației, situația socio-economică precară a populației, lipsa locurilor de muncă, creșterea prețurilor la consumul de energie și gaze, creșterea taxelor, a impozitelor, precum și creșterea prețului alimentelor etc.)

Funcționarea sistemului public de pensii depinde, în mare măsură, de solidaritatea intergenerațională stabilită printr-un contract social între segmentul

contribuabil și cel al pensionarilor. Prin urmare, este nevoie ca mai multe sectoare și mecanisme existente în societate să își îndeplinească corect atribuțiile și să funcționeze optim, pentru ca indivizii apti de muncă să poată fi bine integrați în piața muncii și, astfel, să poată contribui economic la plata pensiilor. În caz contrar sistemul poate suferi o destabilizare profundă, fapt ce poate amplifica problemele deja existente, cum este migrația în masă, oamenii devenind neîncrezători în sustenabilitatea acestui tip de sistem și, prin urmare, optând să presteze servicii în state ale căror sisteme oferă o garanție informală a asigurării plăților în perioada pensionării sau în care pot acumula venituri suficiente pentru un trai cel puțin decent în perioada bătrâneții. Întrucât problemele pot lua forma unui lanț causal, identificarea prematură a acestora constituie principalul demers pe care statul și organele sale ar trebui să-l întreprindă, urmând ca prin programe și acțiuni sistematice să corijeze aceste probleme.

Îmbătrânirea demografică, existentă la nivel mondial ca urmare a creșterii speranței medii de viață, constituie principala cauză a incapacității sistemului de a asigura plata pensiilor. Cu toate acestea, natalitatea din ce în ce mai scăzută sau exodul populației tânăr-adulte în străinătate, contribuie semnificativ la aceasta, amplificând și mai mult dezechilibrul.

Pensiile constituie pentru majoritatea persoanelor vârstnice singura sursă de venit, astfel încât lipsa de sustenabilitate a sistemului poate genera rapid probleme sociale severe, cum sunt sărăcia, excluziunea socială sau discriminarea. Efortul colectiv, atât din partea segmentului politic, cât și din partea societății, prin ONG-uri și programe non-guvernamentale, poate, totuși, să remedieze treptat cauzele, contribuind, astfel, la eficientizarea sistemului și, implicit, la crearea terenului propice pentru o viață bună și liniștită la bătrânețe.

BIBLIOGRAFIE

- Analiza activității Inspectoratului General pentru Imigrări 2024, Obiective 2025, Migrație, Azil, Integrare. Disponibil la adresa: <https://igi.mai.gov.ro/>. Accesat la data: 26/08/2025;
- CNPP, Serviciul studii și analize, Indicatori de pensii de asigurări sociale de stat, 2021-2025. Disponibil la adresa: <https://www.cnpp.ro/ro/indicatori-statistici-pilon-ijsessionid=PVo86Al6v0Zavt49GYuShv8ExqvPCvTuOvmxSTPheCTC8AAbubnD!-84578802!1757663463802>. Accesat la data: 09/09/2025;
- Eurostat, Population projections in the EU, 2023. Disponibil la adresa: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_projections_in_the_EU#Population_projections. Accesat la data: 15/09/2025;
- Hein de Haas, 2021, A theory of migration: the aspirations – capabilities framework, Comparative Migration Studies, University of Amsterdam, Netherlands. Disponibil la adresa: <https://doi.org/10.1186/s40878-020-00210-4>. Accesat la data: 26/08/2025;
- INS, Comunicat de presă, Populația după domiciliu la 1 ianuari 2025 a ajuns la 21739, 4 mii persoane, Nr. 103/28 aprilie 2025. Disponibil la adresa: https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/popdom1ian2025r.pdf. Accesat la data: 15/09/2025;
- Ioana Andrada Gavrila & Tamara Nae, 2024 Ageing Report, Romania - Country Fiche, decembrie 2023, Ministry of Finance, Economic Policy Committee, p. 33. Disponibil la adresa: https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/a9702deb-0d2c-4540-a03c-65e2b4736c23_en?filename=2024-ageing-report-country-fiche-Romania.pdf. Accesat la data: 08/09/2025;
- Legea 360 din 29 noiembrie 2023. Disponibilă la adresa: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/276927>. Accesat la data: 26/08/2025;
- OECD (2025), OECD Reviews of Labour Market and Social Policies: Romania 2025, OECD Reviews of Labour Market and Social Policies, OECD Publishing, Paris. Disponibil la adresa: <https://doi.org/10.1787/f0532908-en>. Accesat la data: 26/08/2025.